

תאריך עדכון: 26.08.2020

תיאוריות בקרימינולוגיה 73-100-01

שם המרצה: פרופ' משה בן סימון

סוג הקורס: הרצאה

שנת לימודים: תשפ"א סמסטר: א'+ב' היקף שעות: 50 שעות

א. מטרת הקורס ותוצרי למידה:

מטרת הקורס: הכרת תיאוריות בקרימינולוגיה להסבר הפנומן העברייני. הסקירה התיאורטית תכלול תיאוריות הכוללות היבטים פסיכולוגיים, סוציולוגיים, ביולוגיים ואף אקולוגיים של הקרימינולוגיה. בנוסף, יילמדו מחקרים התומכים בתיאוריות הנלמדות.

תוצרי למידה:

- להכיר ולהבין לעומק תיאוריות המסבירות את תהליך התהוות העבריינות.
- להכיר ולהבין לעומק כיצד באים לידי ביטוי תיאוריות אלו בחברה.
- לתרגל לימוד בקריאה עצמית.
- לנתח סרטים הרלוונטיים לקורס בראי התיאוריות הנלמדות.

ב. תוכן הקורס:

הקורס מספק ידע נרחב בתחום התיאוריות בקרימינולוגיה להסבר הפנומן העברייני וכולל סקירה אודות מגוון מחקרים בתחום. התיאוריות הנלמדות כוללת היבטים פסיכולוגיים, סוציולוגיים, ביולוגיים ואף אקולוגיים של הקרימינולוגיה.

מהלך השיעורים:

הקורס כולל הרצאות פרונטליות שילוו לעיתים במצגות וכן צפייה במספר סרטים.

סמסטר א'

מס' הרצאה	נושא הרצאה	קריאה מתוך רשימת מקורות החובה
1	הקדמה לקורס ואוריינטציה ברחבי האוניברסיטה והספרייה למדעי החברה; הפנומן העברייני בראי ההיסטוריה – התקופה הקדומה	
2	הפנומן העברייני בראי ההיסטוריה – הובס (המאה ה-17); האסכולה הקלאסית (המאה ה-18); האסכולה הניאו-קלאסית (המאה ה-18); האסכולה הפוזיטיביסטית (המאה ה-19)	
3	הגישה הפסיכואנליטית – רקע ומודלים	פריט מס' 1
4	הגישה הפסיכואנליטית והקשרה לעבריינות	
5	הגישות הניאו-קלאסיות להסבר עבריינות	פריט מס' 2
6	משנתו של דונלד ויניקוט להסבר ההתפתחות	
7	משנתו של דונלד ויניקוט להסבר עבריינות נוער	
8	טיפולוגיה של כנופיות נוער; עבריינות נוער – אריק אריקסון	
9	תיאוריות פוזיטיביסטיות עכשוויות	פריט מס' 3
10	תיאורית הסחרור העברייני של רונאל	פריט מס' 4
11	משנתו של אדד לעבריינות נוער; הסברים ביולוגיים לעבריינות נוער	
12	משנתו של הירשי – תיאוריית הפיקוח החברתי; תיאוריית הפשיעה הכללית של גוטפרדסון והירשי	
13	תיאוריית האישיות של ש.ג. שוהם; אייסקה והסברו את הפנומן העברייני	
14	שיעור חזרה על החומר והכנה למבחן	

סמסטר ב'

מס' הרצאה	נושא הרצאה	קריאה מתוך רשימת מקורות החובה
15	פוטנציאל ההתנגדות לנורמה של סלין; הפסיכולוגיה האינדיבידואלית של אדלר – רקע ומושגי יסוד	
16	הגישה האקזיסטנציאליסטית – רקע וגישת הלוגותרפיה של פרנקל	
17	הגישה האקזיסטנציאליסטית והקשרה לעבריינות – פרנקל ואדד	פריט מס' 5
18	תיאוריית התיג – מהות התיג; גישת המייסדים; גישת שוהם; משנתו של אדד – קרקע מכינה וחוסן אנטי-תיגי; משנתו של ז'אן ז'אנה	
19	פשע, בושע ורה-אינטגרציה	פריט מס' 6
20	רצח עם – התיאוריה של ליפטון – תחושת זהות רציפה	
21	צפייה וניתוח הסרט "הנחשול"	
23	רצח העם ברואנדה	פריט מס' 7
24	תיאוריית ההתחברות הדיפרנציאלית של סאתרלנד והוויה עבריינית וממשיכי דרכו קרסי ופרסונס	
25	צפייה וניתוח הסרט "משחק המוות"	
26	משנתו של מרטון והקשרה לעבריינות וממשיכי דרכו.	
27	תיאוריית "הנקודות החמות" של וייסבורד	
28	שיעור חזרה על החומר והכנה למבחן	

הערה: תתכנה חריגות קלות מהסדר המוצג הן בטבלת ההרצאות.

ג. דרישות קדם: אין. מדובר בקורס חובה במסגרת תואר ראשון.

ד. חובות / דרישות / מטלות:

- 1. נוכחות חובה בהרצאות.** בקורס זה יש חובת נוכחות בכל השיעורים. במידה והשיעור מתקיים באופן מקוון ישנה ציפייה להדליק מצלמות. תלמיד שייעדר מעל שלוש הרצאות ללא סיבה מוצדקת לא יורשה לגשת לבחינה המסכמת ולא יקבל ציון סופי בקורס. נא להגיע לשיעורים בזמן.
- 2. מבחן מסכם סמסטר א' (אמצע שנה)** ייערך במתכונת של שאלות פתוחות (לא עם חומר פתוח) המבוססות על מידע המועבר במהלך ההרצאות ועל פריטים 1-4.
- 3. מבחן מסכם סמסטר ב' (סוף שנה)** ייערך במתכונת של שאלות פתוחות (לא עם חומר פתוח) המבוססות על מידע המועבר במהלך ההרצאות ועל לימוד עצמי של פריטים 5-7.

ה. מרכיבי הציון הסופי:

- מבחן מסכם סמסטר א' (אמצע שנה) שערכו 50% מהציון הסופי.
 - מבחן מסכם סמסטר ב' (סוף שנה) שערכו 50% מהציון הסופי.
- ציון עובר** בכל מבחן בנפרד (אמצע וסוף שנה) הוא 60 כאשר ציון עובר **כתנאי מעבר לשנה ב'** של כלל הקורס (שקלול של שני המבחנים גם יחד) הוא 70.
- ציון עובר של כלל הקורס לסטודנטים השייכים להשלמות לתואר שני הוא 80.

ו. רשימת מקורות – קריאה חובה:

פריט 1

אדד, מ. (2008). קרימינולוגיה: העברייני בהתהוותו. תל-אביב: הוצאת אור-עם. (פרקים: 4 ו-6).

שמור לפי אדד. קר (96556)

פריט 2

לרנאו, ח. (2016). עבריינות ואכיפת חוק: תיאוריה, מדיניות, ביקורת. חיפה: הוצאת פרדס. (עמ' 51-69).

שמור לפי לרנ.עב (2429887)

וגם ספר אלקטרוני (2439402)

פריט 3

לרנאו, ח. (2016). עבריינות ואכיפת חוק: תיאוריה, מדיניות, ביקורת. חיפה: הוצאת פרדס. (עמ' 103-117).

שמור לפי לרנ.עב (2429887)

וגם ספר אלקטרוני (2439402)

פריט 4

Ronel, N. (2011). Criminal behavior, criminal mind: Being caught in a "criminal spin". *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 55, 1208-1233.

כתב עת אלקטרוני (151330)

פריט 5

אדד, מ., ויגנסקי, א. וחימי, ח. (2015). ייאוש ישאיר אותך אסיר, תקווה תשחרר אותך: תקווה ומשמעות בקרב אסירים משוחררים. עבירות ועונשים בישראל: תיאוריה ויישום – צוהר לבית הסוהר, 17, 52-71.

כתב עת באולם 4 וגם אלקטרוני (189981)

פריט 6

Braithwaite, J. (1989). *Crime, shame and reintegration*. Cambridge: Cambridge University Press. (pp. 69-83).

שמור לפי BRA (139090)

פריט 7

נויברגר, ב. (2003). רואנדה 1994 – רצח עם לכל דבר. החברה ההיסטורית הישראלית. 12, 33-56.

רשימת מקורות מומלצת לצורך העשרה:

א. קרימינולוגיה וסטייה חברתית

1. על קרימינולוגים וקרימינולוגיה – מבט כללי ומושגי יסוד

Farrington, D. P. (2000). Explaining and preventing crime: The globalization of knowledge – the American society of criminology 1999 presidential address. *Criminology*, 38, 1-24.

כתב עת אלקטרוני (156060)

Lilly, J. R., Cullen, F. T., & Ball, R. A. (2002). *Criminological theory: Context and consequences* (3rd Edition). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

שמור לפי LIL (522490)

Scheider, M. C. (2002). Teaching criminological theory: Presentation according to the dependent variable. *Journal of Criminal Justice Education*, 13, 387-402.

כתב עת אלקטרוני (438071)

ב. היבטים ביולוגים: הסברים ביולוגים ופיזיולוגים לעבריינות

1. לומברוזו והעברייני מלידה

Carra, G., & Barale, F. (2004). Cesare Lombroso, M.D., 1835-1909. *American Journal of Psychiatry*, 161, 624.

כתב עת אלקטרוני (119236)

2. אפיונים אנטומיים ופיזיולוגים

Cauffman, E., Steinberg, L., & Piquero, A. R. (2005). Psychological, neuropsychological and physiological correlates of serious antisocial behavior in adolescence: The role of self-control. *Criminology*, 43, 133-176.

כתב עת אלקטרוני (156060)

Eastman, N., & Campbell, C. (2006). Neuroscience and legal determination of criminal responsibility. *Nature Reviews. Neuroscience*, 7, 311-318.

כתב עת אלקטרוני (1161400)

3. תורשה ועבריינות

Appelbaum, P. S. (2005). Behavioral genetics and the punishment of crime. *Law and Psychiatry*, 56, 25-27.

כתב עת אלקטרוני (249214)

Moffitt, T. E. (2005). The new look of behavioral genetics in developmental psychopathology: Gene-environment interplay in antisocial behaviors. *Psychological Bulletin*, 131, 533-554.

כתב עת אלקטרוני (132182)

4. ההתנהגות האלימה והמערכות המוחיות

שוהם, ש.ג. (1995). אישיות וסטייה. תל-אביב: אור-עם (פרק 11).

שמור לפי שהם.אי (268460) וגם תדפיס (506155)

Saltzman, K. M., Holden, G. W., & Holahan, C. J. (2005). The psychobiology of children exposed to marital violence. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 34, 129-139.

כתב עת בספרייה לפסיכולוגיה וגם אלקטרוני (154996)

Siever, L. J. (2008). Neurobiology of aggression and violence. *The American Journal of Psychiatry*, 165, 429-444.

כתב עת אלקטרוני (119236)

ג. היבטים פסיכולוגיים: ליקויים במבנה האישיות ועבריינות

1. פיגור שכלי ופשיעה

Deb, S., Thomas, M., & Bright, C. (2001). Mental disorder in adults with intellectual disability: The rate of behavior disorders among a community-based population aged between 16 and 64 years. *Journal of Intellectual Disability Research*, 45, 506-514.

כתב עת בספרייה לפסיכולוגיה וגם אלקטרוני (118761)

2. הסברים פסיכואנליטיים להתנהגות עבריינית

Casoni, D., & Brunet, L. (2007). The psychodynamics that lead to violence: Part 1: The case of the chronically violent delinquent. *Canadian Journal of Psychoanalysis*, 15, 41-55.

כתב עת אלקטרוני (1150537)

Smith, D. (2006). Making sense of psychoanalysis in criminological theory and probation practice. *Probation Journal*, 53, 361-376.

כתב עת אלקטרוני (1106206)

ד. היבטים סוציולוגיים: המשפחה ותהליך הסוציאליזציה כגורמי עבריינות

1. המשפחה העבריינית וההרוסה, מתחים במשפחה, גודל המשפחה, סדר לידה

Farrington, D. P., Joloffe, D., Loeber, R., Stouthamer-Loeber, M., & Kalb, L. M. (2001). The concentration of offenders in families, and family criminality in the prediction of boys' delinquency. *Journal of Adolescence*, 24, 579-596.

כתב עת אלקטרוני (154826)

Hoffmann, P. H. (2006). Family structure, community context, and adolescent problem behaviors. *Journal of Youth and Adolescence*, 35, 867-880.

כתב עת אלקטרוני (119509)

ה. תנאים אקולוגיים וגורמים כלכליים

Bottoms, A. E., & Wiles P. (1997). Environmental criminology. In: M. Maruire, R. Morgan & R. Reiner (Eds.), *The Oxford handbook of criminology* (pp. 305- 350). Oxford: Clarendon Press.

שמור לפי OXF (461635)

Gruenewald, P.J., Freisthler, B., Remer, L., Lascala, E.A., & Treno, A. (2006). Ecological models of alcohol outlets and violent assaults: Crime potentials and geospatial analysis. *Addiction*, 101, 666-677.

כתב עת אלקטרוני (313386)

Weisburd, D., & Braga, A. A. (Eds.) (2006). *Police innovation: Contrasting perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press.

363.20973 POL 2006 (1122181)

Weisburd, D., & McEwen, T. (Eds.) (1997). *Crime mapping and crime prevention*. Monsey: Criminal Justice.

364.0223 CRI 1997 (381441)

ו. הסטיגמה של סטייה חברתית ושל עבריינות

תהליכי התיג

חזני, מ. (2001). כחומר ביד החברה? בדיקה אמפירית של תורת התיג. בתוך מ. אדד וי. וולף (עורכים), *עבריינות וסטייה חברתית – תיאוריה ויישום* (עמ' 41-59). רמת-גן: אוניברסיטת בר אילן.

שמור לפי עבר.וס (523975)

שוהם, ש. ג. (1995). *אישיות וסטייה*. תל אביב: אור-עם. (פרק 16).

שמור לפי שהם.אי (268460)

וגם תדפיס (506168)

Bartusch, D. J., & Matsueda, R. L. (1996). Gender, reflected appraisals, and labeling: A cross-group test of an interactionist theory of delinquency. *Social Forces*, 75, 145-176.

כתב עת וגם אלקטרוני (136061)

תיג משפחה

שוהם, ש.ג. (1983). תיג משפחה וזנות. *מגמות*, 28, 74-82.

כתב עת באולם 4 וגם אלקטרוני (116184)

Braithwaite, J. (1989). *Crime shame and reintegration*. Cambridge: Cambridge University press. (pp. 69-83).

שמור לפי BRA (139090)

Svensson, R. (2004). Shame as a consequence of the parent-child relationship: A study of gender differences in juvenile delinquency. *European Journal of Criminology*, 4, 477-504.

כתב עת אלקטרוני (1106512)

ז. קבוצות עברייני נוער

1. תיאוריות להסבר עבריינות נוער

1.1 היבט פסיכולוגי:

אדד, מ. (2001). נגטיביזם בגיל ההתבגרות. בתוך מ. אדד וי. וולף (עורכים), *עבריינות וסטייה חברתית – תיאוריה ויישום* (עמ' 41-59). רמת-גן: אוניברסיטת בר אילן.

שמור לפי עבר.וס (523975)

Beard, K. Y., & Sugai, G. (2004). First step to success: An early intervention for elementary children at risk for antisocial behavior. *Behavioral Disorders*, 29, 396-406.

כתב עת בספרייה לחינוך וגם אלקטרוני (135589)

1.2 היבט סוציולוגי:

Cunneen C., & White, R. (2006). Social class, youth crime and justice. In B. Goldson & J. Muncie (Eds.), *Youth crime and justice* (pp. 17-29). London: Sage.

364.360942 YOU 2006 (1135297)

Horowitz, T., & Tobaly, D. (2003). School vandalism: Individual and social context. *Adolescence*, 38, 131-139.

כתב עת בספרייה לחינוך וגם אלקטרוני (115654)

Siegel, L., & Senna, J. (1997). *Juvenile delinquency*. New York: West. (Chap. 3, pp. 87-101).

תדפיס (505785)

Shechory, M., & Laufer, A. (2008). Social control theory and the connection with ideological offenders among Israeli youth during the Gaza Disengagement Period. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 52, 454-473.

כתב עת אלקטרוני (151330)

ה. פשיעת נשים

Damant, D., Lapierre, S., Lebosse, C., Thibault, S., Lessard, G., Hamelin – Brabant, L et al.. (2010). Women's abuse of their children in the context on domestic violence: Reflection from women's accounts. *Child & Family Social Work*, 15, 12-21.

כתב עת אלקטרוני (375231)

Salisbury, E.J., & Van Voorhis, P. (2009). Gendered pathways: A quantitative investigation of women probationer's paths to incarceration. *Criminal Justice & Behavior*, 36, 541-569.

כתב עת אלקטרוני (142176)

Seedat, S., Scott, K. M., Angermeyer, M.C., Berglund, P., Bromet, E.J., Brugha, T.S., Sered., S & Norton-Hawk, M. (2011). Gender over determination and resistance: The case of criminalized women. *Feminist Theory*, 12(3), 317-333.

כתב עת אלקטרוני (1215162)

Silberman, M. (2010). Sexual abuse in childhood and the mentally disordered female offender. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 54(5), 783-802.

כתב עת אלקטרוני (151330)

ט. פשיעה מקוונת

Navarro, J. N., & Jasinski, J. L. (2012). Going cyber: Using routine activities theory to predict cyberbullying experiences. *Sociological Spectrum*, 32(1), 81-94.

כתב עת אלקטרוני (1106512)

Pittaro, M. L. (2007). Cyber stalking: An analysis of online harassment and intimidation. *International Journal of Cyber Criminology*, 1(2), 180-197.

כתב עת אלקטרוני (1212048)

Vandebosch, H., & Van Cleemput, K. (2008). Defining cyberbullying: A qualitative research into the perceptions of youngsters. *CyberPsychology & Behavior*, 11(4), 499-503.

כתב עת אלקטרוני (446957)

ז. שם הקורס באנגלית:

Theories in Criminology